

ema klajn

De. voj ke

Prevela
Dijana Radinović

■ Laguna ■

Naslov originala

Emma Cline

THE GIRLS

Copyright © 2016 by Emma Cline

All rights reserved.

Translation copyright © 2016 za srpsko izdanje, LAGUNA

Knjiga Devojke je fikcija. Imena, likovi, mesta i događaji plod su spisateljičine mašte ili su upotrebljeni fiktivno. Svaka sličnost sa stvarnim događajima, mestima i ljudima živim ili mrtvim sasvim je slučajna.

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

DEVOJKE

PAŽNJU MI JE PRIVUKAO smeh, a onda sam se zagledala u devojke.

Najpre sam im primetila kose, duge i neočešljane. Potom njihov nakit, koji se presijavao na suncu. Njih tri su bile udaljene toliko da sam im nazirala tek obrise lica, no to nije bilo važno – znala sam da se razlikuju od svakog u parku. Porodice su se tiskale u nepravilnom redu, čekale da kupe kobasice i hamburgere sa otvorenog roštilja. Žene u kariranim košuljama zbijale su se uz momke, deca su čaurama eukaliptusa gađala kokoške divljeg izgleda što su preplavile park. One tri dugokose devojke kao da su lebdele nad svim što se oko njih dešavalo, tragične i izdvojene, kao plemstvo u egzilu.

Besramno sam i upadljivo zurila u devojke i proučavala ih. Činilo mi se nemoguće da će se neka osvrnuti i primetiti me. Hamburger mi je zaboravljen ležao u krilu, vetar je s reke donosio smrad ribljih mamaca. Bila sam u dobu kad sam odmah odmeravala i ocenjivala druge devojke i večito pobrajala svoje nedostatke, i smesta sam opazila da je ona crnokosa najlepša. To sam pretpostavila i pre nego što sam uspela da im vidim lica. Oko nje je lebdeo nagoveštaj onostranosti, prljava haljinica jedva da joj je pokrivala guzicu. Uz nju su bile jedna mršava ridokosa i jedna starija devojka, jednako nemarno i otrcano odevene. Kao da su ih izvukli iz jezera. Silno jeftino prstenje ličilo im je na drugi niz članaka

na prstima. Hodale su po tankoj žici između lepote i rugobe, a kako su prolazile parkom, za sobom su ostavljale komešanje. Majke su se osvrtale da potraže decu podstaknute nekim osećanjem koje nisu umele da odrede. Žene su hvatale momke za ruke. Sunce se probijalo kroz granje kao i uvek – sanjive vrbe, vruć vetar što prevrće prostirke za piknik – ali uobičajenost dana narušilo je zadiranje devojaka u običan svet, glatko i nehajno poput ajkula što seku vodu.

PRVI DEO

SVE POČINJE SA FORDOM koji u leru stoji na uskom prilazu, a sladak miris orlovih noktiju ispunjava avgustovski vazduh. Devojke na zadnjem sedištu drže se za ruke, prozori su spuštteni da se ulije noć. Radio svira dok ga vozač, koji se odjednom unervozio, naglo ne ugasi.

Preskaču kapiju još okićenu božićnim lampicama. Nailaze najpre na muklu tišinu nastojnikove kućice; nastojnik je prilegao na kauč da odrema, bose noge mu zbijene kao vekne hleba. Devojka mu je u kupatilu, skida zamućene polumesece šminke sa očiju.

Potom kuća, gde uplaše ženu koja čita u gostinskoj sobi. Čaša vode podrhtava na noćnom stočiću, vlažan pamuk njenih gaćica. Uz nju je njen petogodišnji sinčić, mrmlja zagonetne besmislice da odagna san.

Sve ih poteraju u dnevnu sobu. Trenutak u kom uplašeni ljudi uvide lepotu svakodnevice – ispijanje soka od pomorandže izjutra, zavijanje u krivinu na biciklu – već je minuo. Lica im se promene kao kad se žaluzine podignu; nešto im se otključa u očima.

Često sam bila zamišljala tu noć. Mrkli planinski put, more bez sunca. Žena ubijena na mračnom travnjaku. I premda su pojedinosti tokom godina izbledele prekrivene slojevima

zaborava, kad sam oko ponoći čula kako se brava otvara, najpre sam na to pomislila.

Stranac na vratima.

Čekala sam da čujem otkud dopire zvuk. Komšijin mali izbacuje smeće na ulicu. Jelen se provlači kroz žbunje. Kazala sam sebi da to udaljeno čegrtanje na drugom kraju kuće ne može biti ništa drugo i pokušala da zamislim kako će prostor po danu ponovo izgledati bezopasno, spokojno i sasvim bezbedno.

Ali buka se i dalje čula, jasno je prodirala u stvarnost. Po sobama se sad čuo smeh. Glasovi. Šum otvaranja zaptivenih vrata frižidera. Tragala sam za objašnjenjem, ali sam se uporno vraćala na najgoru moguću pomisao. Nakon svega ovako će se završiti. Uhvaćena u tuđoj kući, među činjenicama i navikama tuđeg života. Moje gole noge prošarane proširenim venama – kako ću nemoćno izgledati kad dođu po mene, sredovečna žena što beži u ćošak.

Ležim u krevetu i plitko dišem dok zurim u vrata. Dok čekam uljeze, strahote koje sam zamišljala poprimaju ljudsko obličje i ispunjavaju sobu – neće biti junačenja, shvatila sam to. Samo tup užas, fizički bol koji će morati da se trpi do kraja. Neću pokušati da bežim.

Ustala sam iz kreveta tek kad sam čula devojkju. Glas joj je bio visok i bezazlen. Mada, to nije trebalo da me umiri – Suzan i ostale bile su devojke, a to nikome nije pomoglo.

Boravila sam u pozajmljenoj kući. Pod prozorom zbijeni čempresi, slan vazduh štipa za nos. Jela sam prosto kao i kad sam bila mala – hrpa špageta posuta parmezanom. Mehurići

gaziranog soka u grlu. Jednom nedeljno zalivala sam Denove biljke, odnosila svaku saksiju u kupatilo i držala je pod česmom dok zemlja ne zagroće. Ne jednom sam se tuširala s gomilom opalog lišća u kadi.

Nasleđe od babe, ono što joj je preostalo od filmova – od sati i sati opasnog smeškanja pred kamerama sa urednim uvojcima – potrošila sam još pre deset godina. Starala sam se o međuprostorima tuđih života, radila kao stalna pomoćnica u kući. Negovala sam ugladenu nevidljivost u bezobličnoj odeći, na neupadljivom mi licu prijatan nedokučiv izraz dvorišne skulpture. Ta prijatnost je bila važna, čarobni trik nevidljivosti moguć je samo kad se čini da se njime poštuje ispravan poredak stvari. Kao da je to nešto što i ja želim. Štićenici su mi bili raznoliki. Dete sa posebnim potrebama koje se plašilo utičnica i semafora. Jedna postarija žena koja je gledala TV emisije s gostima dok sam ja brojala punu šolju pilula, bledoroze kapsula nalik finim bombonama.

Kad mi se poslednji angažman okončao, a naredni nije usledio, Den mi je ponudio svoj letnjikovac – brižni gest starog prijatelja – kao da ću ja njemu učiniti uslugu. Sobe su od svetlosti što je prodirala kroz svetlarnike bile sumagličaste poput akvarijuma, drvenarija se širila i bubrila od vlage. Kuća kao da je disala.

Plaža nije bila popularna. Previše hladno, nema školjki. Uz jedini put kroz grad bile su poređane karavan-kuće, nadograđene i proširene – vrtuljci se vrte na vetru, tremovi prepuni izbledelih bova i pojasa za spasavanje, ukrasa skromnih ljudi. Ponekad bih popušila malo jake, oštre marihuane od starog gazde, pa otišla do prodavnice u gradu. Zadatak koji sam mogla da obavim, definisan kao pranje suda. Bio je ili prljav ili čist, a ja sam volela te dvojnosti, način na koji su uravnotežavale dan.

Napolju sam retko kad nekog viđala. Jedini tinejdžeri u gradu ubijali su se izgleda na jeziive ruralne načine – čula sam priče o sudarima kamioneta u dva ujutru, o spavanju kod drugara u kamperu koje se završilo trovanjem ugljen-monoksidom, o mrtvom kvoterbeku. Nisam znala je li do toga doveo život na selu, višak vremena, dosada i karavani, ili je to do Kalifornije, teksture svetlosti koja ih navodi na rizične i glupe filmske fore.

U okean uopšte nisam ulazila. Konobarica iz kafea rekla mi je da tu mrestilište velikih belih ajkula.

Kad su se u kuhinji popalila jarka svetla, podigli su pogled kao rakuni uhvaćeni u smeću. Devojka je vrisnula. Štrkljast momak se uspravio u punoj visini. Bilo ih je samo dvoje. Srce mi je snažno tuklo, ali bili su tako mladi – meštani, pretpostavila sam, što provaljuju u letnjikovce. Neću umreti.

– Šta koji moj? – Momak spusti pivsku flašu, a devojka se pribi uz njega. Njemu je bilo dvadesetak godina. Nosio je kaki bermude i bele dokolenice, a pod retkom bradicom imao je ružičaste akne. Ona je pak bila devojčurak. Petnaest-šesnaest godina, noge joj modričastobeale.

Pokušala sam da zvučim što autoritativnije dok sam vukla majicu uz butine. Kad sam rekla da ću pozvati policiju, momak prezrivo frknu.

– Samo napred. – Privio je devojku uz sebe. – Zovi policiju. Znaš šta? – Izvadio je mobilni. – Ma ko ga jebe, sam ću da je pozovem.

Ploča straha koju sam imala u grudima odjednom se rastoči.

– Džulijane?

Došlo mi je da se smejem – poslednji put sam ga vide-la kad je imao trinaest godina i bio mršav i neformiran. Denov i Alisonin sin jedinac. Razmazili su ga, vodali po celoj zapadnoj Americi na takmičenja u sviranju violončela. Časovi kineskog četvrtkom, crni hleb i vitamini, roditeljsko osiguranje od neuspeha. Sve se to izjalovilo i on je završio na državnom fakultetu u Long Biču ili Irvajnu. Tamo je, sećam se, bilo nekih problema. Izbacivanje ili neka blaža verzija toga, predlog da pređe u višu školu na godinu dana. Džulijan je bio stidljivo nervozno dete, plašio se radija u kolima i nepoznate hrane. Sad je ogrubeo, ojačao, pod majicom je imao tetovaže. Nije me se sećao, a i zašto bi? Nisam bila žena koja je spadala u sferu njegovih erotskih interesovanja.

– Došla sam ovde na nekoliko nedelja – rekoh, a bi mi neprijatno zbog golih nogu i dramljenja, pominjanja policije.
– Ja sam prijateljica tvog tate.

Videh da se trudi da me negde smesti, da mi pripiše značenje.

– Evi – rekla sam.

I dalje ništa.

– Živela sam u onom stanu u Berkliju. Pored kuće tvog učitelja violončela. – Den i Džulijan su ponekad navraćali posle časa. Džulijan bi požudno pio mleko i grebao mi nogare stola robotskim šutiranjem.

– O sranje! – uzviknu Džulijan. – Da. – Nisam mogla da odredim da li me se stvarno setio ili se pak prisetio dovoljno umirujućih detalja.

Devojčica se okrenu ka Džulijanu, lice joj prazno kao kašika.

– U redu je, luče – kazao je i poljubio je u čelo. Njegova nežnost bila je neočekivana.

Džulijan mi se nasmešio i ja shvatih da je pijan, ili možda samo uduvan. Lice mu je bilo zamućeno, koža nezdravo vlažna, ali vaspitanje stečeno u imućnoj kući navre iz njega kao maternji jezik.

– Ovo je Saša – rekao je munuvši devojku.

– Zdravo! – pisnula je s nelagodom. Zaboravila sam onu budalastost kod tinejdžerki: želja za ljubavlju blistala joj je na licu tako otvoreno da me je bilo blam.

– Saša – kaza Džulijan – ovo je...

Mučio se da usredsredi pogled na mene.

– Evi – podsetih ga.

– Da – reče – Evi. Čoveče!

Otpio je gutljaj piva, flaša boje ćilibara presijavala se na svetlu. Gledao je pored mene. Osvrtao se po nameštaju i stvarima po policama kao da je ovo moja kuća, a on pridošlica. – Bože, mora da si pomislila da ono kao provaljujemo ili tako nešto.

– Pomislila sam da ste meštani.

– Provalili su ovde jednom – reče Džulijan. – Kad sam bio mali. Nismo bili ovde. Ukrali su nam samo ronilačka odela i morske puževe iz zamrzivača. – Cugnuo je pivo.

Saša nije skidala oči sa Džulijana. Nosila je teksas šorc napravljen od farmerki, nimalo prikladno za hladnu obalu, i preveliki duks koji je očito bio njegov. Ranfle izvakane i mokre. Šminka joj je bila grozna, ali to je više bio simbol, pretpostavljam. Videla sam da joj moj pogled unosi nervozu. Razumela sam i zašto. Kad sam bila tih godina, nisam bila sigurna kako da se krećem, da li možda hodam prebrzo, vide li ostali moju nelagodu i ukrućenost. Kao da su svi neprestano ocenjivali moje ponašanje i nalazili da je manjkavo. Odjednom pomislih kako je Saša vrlo mlada. Premlada da bi bila ovde sa Džulijanom. Ona kao da mi je pročitala misli i pogledala me je sa neočekivanim prkosom.

– Žao mi je što ti tata nije rekao da sam ovde – rekla sam.
– Mogu da spavam u drugoj sobi ako hoćete veći krevet. Ili, ako hoćete da budete ovde sami, smisliću već nešto...

– Ma jok – reče Džulijan. – Saša i ja možemo bilo gde da spavamo, je li tako, luče? A ionako smo samo u prolazu. Idemo na sever. Isporuka trave – kazao je. – Bar jednom mesečno vozim od Los Anđelesa do Humbolta.

Uvideh da je Džulijan pomislio kako će me time impresionirati.

– Ne prodajem je niti išta slično – dodade on povlačeći se. – Samo prenosim. Treba ti samo par nepropusnih torbi i policijski radio.

Saša se zabrinula. Hoću li ih uvaliti u nevolju?

– Otkud ono beše znaš mog tatu? – upita Džulijan. Ispio je pivo i otvorio novo. Doneli su nekoliko pakovanja od šest komada. Ostale zalihe na vidiku: vrećica mešanih grickalica, neotvorena kesica gumenih bombona, zgužvana kesa brze hrane.

– Upoznali smo se u Los Anđelesu – rekla sam. – Živeli smo zajedno neko vreme.

Den i ja smo krajem sedamdesetih delili stan u Venis Biču, sa uličicama trećeg sveta i palmama što su udarale o prozore na toplom noćnom vetru. Živela sam od babinih para od filmova dok sam učila za medicinsku sestru. Den je pokušavao da postane glumac. Nije bilo šanse da uspe u tome. Umesto toga oženio se ženom iz imućne porodice i osnovao kompaniju za prodaju vegetarijanske smrznute hrane. Sad je imao kuću na Pacifik Hajtsu.

– Čekaj! Ona njegova prijateljica iz Venisa? – Džulijan je odjednom postao prijemčiviji. – Kako ono reče da se zoveš?

– Evi Bojd – rekoh, a izraz njegovog lica me iznenadi: delom prepoznavanje i stvarna zainteresovanost.

– Čekaj – reče. Pustio je devojkę iz zagrljaja, a ona kao da je svenula bez njega. – Ti si ona žena?

Možda mu je Den ispričao koliko mi je sve pošlo po zlu. Na tu pomisao se postideh i mahinalno se dodirnuh po licu. Stara, sramna navika uz puberteta, kao da sakrijem bubuljicu. Nehajno prinosim ruku bradi, čačkam usta, kao da tako ne privlačim još više pažnje i sve pogoršavam.

Džulijan je sad bio uzbuđen. – Bila je u onom kultu – kazao je devojci. – Je li tako? – upita me okrenuvši se ka meni.

U stomaku mi se otvori duplja straha. Džulijan je uporno gledao u mene s napetim iščekivanjem. Dah mu je bio iskidan i osećao se na hmelj.

Tog leta sam imala četrnaest godina. Suzan devetnaest. Grupa je povremeno palila nekakav tamjan od kog bismo se ošamutile i raspojasale. Suzan bi naglas čitala neko staro izdanje *Plejboja*. Opscene i sjajne fotografije koje smo krile i razmenjivale kao sličice bejzbol igrača.

Znala sam koliko se to lako desi, vraćanje u prošlost, kao optička varka što ti zavara oko. Raspoloženje dana povezano sa određenim detaljem – majčinom ešarpom od šifona, vlažnošću isečene bundeve ili posebnom šarom senki. Čak je i odsjaj sunca na haubi belog auta mogao na tren da me uzdrma, da otvori procep za povratak. Viđala sam da se stari *Jardlijevi* sjajevi za usne – koji se sad krune – prodaju na internetu za gotovo stotinu dolara. Da bi odrasle žene ponovo mogle da osete onaj hemijski cvetni vonj. Toliko su to silno ljudi želeli – da znaju da se njihovi životi *jesu* desili, da osoba koja su nekad bili i dalje postoji u njima.

Bilo je toliko toga što me je vraćalo u prošlost. Oštar ukus soja-sosa, dim u nečijoj kosi, travnata brda koja u junu požute. Raspored hrastova i stena mogao je, kad ga opazim

krajičkom oka, da otvori nešto u mojim grudima, dlanovi mi se odjednom ovlaže od adrenalina.

Očekivala sam da će se Džulijan zgaditi, možda čak i uplašiti. To bi bila logična reakcija. No zbunilo me je kako me je gledao – s nekakvim strahopoštovanjem.

Mora da mu je otac ispričao. Za leto u trošnoj kući i dečicu izgorelu od sunca. Kad sam prvi put pokušala da kažem Denu, jedne noći uz svetlost sveća i apokaliptičnu prisnost usled restrikcija struje u Venisu, on je prasnuo u smeh. Stišanost mog glasa pogrešno je protumačio kao potiskivanje smeha. Čak i kad sam ga ubedila da govorim istinu, Den je govorio o ranču jednako se sprdajući i glupirajući. Kao o horor filmu s lošim specijalnim efektima u kom mikrofon upada u kadar i masakr pretvara u komediju. Bilo mi je olakšanje što mogu da se distanciram, da svoje učešće lepo upakujem kao anegdotu.

Pomoglo mi je to što me u većini knjiga nisu pominjali. Nije me bilo u broširanim izdanjima s naslovima ispisanim krvlju i sjajnim fotografijama s poprišta zločina. Nije me bilo ni u manje popularnoj ali tačnijoj knjizi koju je napisao glavni tužilac, prepunoj jezivih detalja sve do nesvarenih špageta nađenih u dečakovom želucu. Nekoliko rečenica u kojima sam pomenuta krilo se u rasprodatoj knjizi nekadašnjeg pesnika, koji mi je pogrešno naveo ime i nije me nikako povezao s mojom babom. Isti taj pesnik tvrdio je da je CIA snimala porno-filmove u kojima glumi drogirana Merilin Monro i prodavala ih političarima i stranim šefovima države.

– Bilo je to davno – rekla sam Saši, no njoj je lice bilo bezizrazno.

– Ipak – kazao je Džulijan ozarivši se – meni je to oduvek bilo prelepo. Bolesno ali prelepo – reče. – Sjeban izraz, ali izraz, znaš. Umetnički poriv. Moraš da uništiš da bi stvorio i ostala hindu sranja.

Bi mi jasno da je moje zaprepašćenje protumačio kao odobravanje.

– Gospode, ne mogu ni da zamislim – reče Džulijan. – Biti usred tako nečega.

Čekao je da mu odgovorim. Bila sam omamljena od napada kuhinjskog svetla. Zar ne primećuju da je prostorija prejako osvetljena? Zapitala sam se je li devojka uopšte lepa. Zubi su joj bili žućkasti.

Džulijan je munu laktom. – Saša nema pojma o čemu to pričamo.

Gotovo svako je znao bar jedan jeziv detalj. Klinci s koldža ponekad su se za Noć veštica prerušavali u Rasela, a ruke zamazivali kečapom iskamćenim u kantini. Jedan blek-metal bend stavio je srce na omot ploče, ono isto nepravilno srce koje je Suzan nacrtala na Mičovom zidu. Ženskom krvlju. Ali Saša je bila tako mlada – što bi ona za to čula? Što bi marila? Bila je izgubljena u onom dubokom ubeđenju da sem njenog iskustva ničeg nema. Kao da postoji samo jedan način na koji se stvari mogu odvijati, godine te vode hodnikom do sobe gde te čeka tvoje neizbežno ja – u začetku, spremno da se otkrije. Kako je tužno shvatiti da ponekad nikad ne stigneš tamo. Da ponekad proživiš ceo život klizeći po površini, a godine jalove prolaze.

Džulijan pomilova Sašu po kosi. – Bilo je gadno, jebote. Hipici poubijali ljude u Marinu.

Gorljivost na njegovom licu bila je poznata. Bio je to isti onaj žar sveta sa internet-foruma koji nikako nije jenjavao niti se gasio. Ljudi su se otimali za pravo, poprimali isti onaj zlački ton, glazuru učenosti što prikriva suštinsku morbidnost njihovog poduhvata. Za čim su tragali među svim onim banalnostima? Kao da je bilo bitno kakvo je vreme bilo tog dana. Svaka je sitnica postajala važna kad bi se o njoj dovoljno dugo razmišljalo: koja je stanica bila puštena

na Mičovom radiju u kuhinji, broj i dubina uboda nožem, kako su senke možda zaigrale na određenom autu koji se provezao određenim putem.

– Visila sam s njima samo koji mesec – rekla sam. – Ništa posebno.

Džulijan se razočarao. Zamislila sam ženu koju je video dok je gledao u mene: raščupana kosa, duboki urezi od brige oko očiju.

– Ali da – kazah – dosta sam tamo boravila.

Tim sam se odgovorom smesta vratila u njegovu sferu interesovanja.

Nisam iskoristila priliku.

Nisam mu rekla da sam zažalila što sam ikad upoznala Suzan. Da bih volela da sam bezbedno ostala u svojoj sobi u suvim brdima kod Petalume, police prepune mojih omiljenih knjiga iz detinjstva sa zlatotiskom na hrbatu. I zaista bih. No nekih noći kad ne bih mogla da zaspim, polagano bih ljuštila jabuku nad sudoperom, puštala da spirala duža pod blistavim nožem. Kuća oko mene u tmini. Ponekad to nije ličilo na kajanje – već na čežnju.

Džulijan potera Sašu u drugu spavaću sobu poput blagog mlađanog kozara. Pre nego što mi je poželeo laku noć, upitao me je treba li mi nešto. Iznenadila sam se – podsetio me je na dečake u školi koji su pod uticajem droge postajali učtiviji i funkcionalniji. Savesno bi prali sudove od večere dok bi se tripovali, opčinjeni psihodeličnom magijom deterdženta.

– Lepo spavaj – reče Džulijan i blago se nakloni kao gejša pre nego što je zatvorio vrata.

Posteljina mi je bila skroz zgužvana, u sobi je i dalje lebdeo miris straha. Baš sam bila smešna. Onoliko se uplašila. Ali čak me je i neočekivano prisustvo bezopasnih drugih u kući uznemirilo. Nisam želela da se moja unutrašnja trulež ispolji, čak ni slučajno. U tom smislu bilo je zastrašujuće živeti sam. Nema nikog da te obuzda u izlivanju sebe, u odavanju primitivnih nagona. Kao čaura stvorena oko tebe, sazdana od tvojih sopstvenih ogoljenih sklonosti i nikad uređena u obrazac stvarnog ljudskog života.

I dalje sam bila napeta i trebalo mi je vremena da se opustim, da umirim disanje. Kuća je bezbedna, govorila sam sebi. Dobro sam. Odjednom mi se ovaj neprijatan susret učinio smešan. Kroz tanak zid čula sam kako se Saša i Džulijan smeštaju u drugoj sobi. Škripanje poda, otvaranje plakara. Verovatno su prostirali čaršave na gole madrace, otresali prašinu koja se godinama skupljala. Zamislila sam Sašu kako razgleda porodične fotografije na polici. Džulijan sa dve godine drži džinovski crveni telefon. Džulijan sa jedanaest ili dvanaest godina na brodu za osmatranje kitova, lice mu prekrasno, osuto solju. Verovatno je svu tu nevinost i ljupkost projektovala na gotovo zrelog muškarca koji je svukao gaće i lupnuo po krevetu da legne pored njega. Ruke mu prošarane zamućenim ostacima amaterskih tetovaža.

Madrac zaškripa.

Nisam se iznenadila što se tucaju, ali onda se začuo Sašin glas, ječanje kao u porniću, visoko i zgrušano. Zar ne znaju da sam odmah tu do njih? Okrenula sam se ka zidu, stisla oči.

Džulijan je stenjao.

– Jesi ti pička? – kazao je. Uzglavlje je udaralo o zid.

– Jesi li?

Kasnije ću pomisliti da je Džulijan sigurno znao da sve čujem.

1969.

PRVO POGLAVLJE

Bio je to sam kraj šezdesetih, ili leto pre kraja, a tako se i činilo, kao beskrajno bezoblično leto. Hejt* pun pripadnika Procesne crkve odevenih u belo što dele pamflete boje ovsa, jasmin uz ulice te godine je bio naročito bujan i opojan. Svi su bili zdravi, preplanuli i prepuni nakita, a ako to nisi bio, i to je bila fora – mogao si da budeš neko stvorenje s Meseca, šifon preko abažura, da jedeš kičari,** od kog sve sudove umrljaš kurkumom, kako bi se pročistio.

Ipak, sve se to događalo negde drugo, ne u Petalumi s rančerskim kućama s krovovima na četiri vode, s pokrivenom kočijom što večito stoji pred restoranom *Haj-ho* i pešačkim prelazima sprženim od sunca. Imala sam četrnaest godina, ali sam izgledala mnogo mlađe. Ljudi su to voleli da mi kažu. Koni se klela da mogu da prođem kao šesnaestogodišnjakinja,

* Kuart u San Francisku iz koga je potekao hipi pokret. (Prim. prev.)

** Ajurvedsko jelo od zelene vigne i pirinča s raznim začinima. (Prim. prev.)

ali mi smo jedna drugoj govorile silne laži. Družile smo se od petog razreda. Koni bi me čekala ispred učionice strpljivo kao krava, svu smo energiju ulagale u teatralne izraze prijateljstva. Bila je debeljuškasta, ali se nije tako oblačila, već je nosila kratke pamučne majice s meksičkim vezom i preuske suknje koje su joj se usecale u butine i ostavljale jarki trag. Oduvek sam je volela lako, ne razmišljajući o tome, kao što ne razmišljaš da imaš ruke.

U septembru će me poslati u isti internat koji je pohađala moja majka. Oko starog samostana u Montereyju podigli su lepo održavan đачki dom sa urednim travnjacima na padini. Pramičci magle izjutra, naleti vetra što nose slan miris mora. Bila je to ženska škola i moraću da nosim uniformu – ravne cipele i mornarska bluza s maramom, bez šminke. To je zapravo bio zatvor okružen kamenim zidom u kom su živele krotke kćeri okrugla lica. Izviđačice i buduće učiteljice* slane su tamo da nauče da stenografski zapisuju sto šezdeset reči u minuti. Da se u zanosu zaklinju da će jedna drugoj biti deveruše na raskošnim venčanjima na Havajima.

Zbog predstojećeg odlaska u meni se javila kritička distanca prema prijateljstvu s Koni. Počela sam da primećujem određene stvari, i to gotovo nevoljno. Kako Koni reče: „Najbolji način da nekog preboliš jeste da legneš pod nekog drugog“, kao da smo bile prodavačice u Londonu, a ne neiskusne tinejdžerke iz seoskih krajeva Sonome. Lizale smo baterije da osetimo ono metalno peckanje na jeziku za koje se šušalo da je osamnaestina orgazma. Bolelo me je da mislim kako nas dve izgledamo drugima, označene kao devojčice koje pripadaju jedna drugoj, ona bespolna bića po srednjim školama.

* Pripadnice udruženja *Camp Fire Girls*, što je pandan izviđačima, i *Future Teachers*. (Prim. prev.)

Svakog dana posle časova glatko bismo kliznule u kolo-tečinu poslepodneva. Sate bismo tračile u nekom marljivom poslu: stavljale pakovanje od jaja za jačanje kose po savetima Vidala Sasuna ili kopale mitesere sterilisanom šivaćom iglom. Taj stalan rad na sebi iziskivao je izgleda neobičnu pažnju i preciznost.

Sad kao odrasla čudim se ogromnoj količini vremena koje sam protraćila. Izobilje i oskudica, koje smo učene da očekujemo od sveta, odbrojavanja u časopisima koji su nas pozivali da se trideset dana unapred pripremamo za prvi dan škole.

28. dan: Nanesi na lice masku od avokada i meda.

14. dan: Isprobaj šminku na različitom svetlu (na dnevnom, veštačkom, u sumrak).

Tad sam bila tako naviknuta na pažnju. Oblačila sam se da izazovem ljubav. Kad god bih izašla na javno mesto, navlačila sam na lice čežnjiv izraz koji je nagoveštavao mnoge duboke i obećavajuće misli u slučaju da me neko pogleda. Jednom sam kao mala učestvovala u dobrotvornoj izložbi pasa, gde sam na povocu vodila lepog škotskog ovčara sa svilenom maramom oko vrata. Koliko sam uzbuđena bila na tom nastupu – prilazila sam strancima i puštala ih da se dive psu, neprekidno se i popustljivo smešila kao prodavačica – i kako sam se prazno osećala kad se sve završilo, kad niko više nije imao zašto da me gleda.

Čekala sam da mi se kaže šta je to dobro kod mene. Kasnije sam se pitala je li to razlog što je na ranču bilo onoliko više žena nego muškaraca. Sve ono vreme koje sam trošila pripremajući se, oni članci koji su me učili životu bili su zapravo samo čekaonica dok te neko ne primeti – dečaci su to vreme koristili da postanu ono što su.

Onog dana u parku prvi put sam videla Suzan i ostale. Tamo sam se odvezla biciklom, uputila se ka dimu što se vio s roštilja. Niko mi se nije obratio sem čoveka koji je s dosadom pritiskao na rešetku hamburgere što su cvrčali. Senke hrastova igrale su mi po golim rukama, bicikl sam oborila na travu. Kad je jedan stariji dečko s kaubojskim šeširom natrčao na mene, namerno sam usporila da ponovo naleti na mene. Ono koketovanje kakvo bi Koni izvela, uvežbano kao vojni manevar.

– Šta je s tobom? – promrmaljao je. Zaustila sam da se izvinim, ali on je već odlazio. Kao da je znao da ne mora da čuje šta god da sam htela da mu kažem.

Preda mnom je zjapilo leto – rasuti dani, protok sati, moja majka se mota po kući kao stranac. Sa ocem sam nekoliko puta razgovarala telefonom. I njemu je to izgleda bilo bolno. Postavljao mi je neobično zvanična pitanja kao neki dalji stric koji o meni zna samo niz činjenica iz druge ruke: Evi ima četrnaest godina, Evi je niska. Ta tišina među nama bila bi bolja da je bila obojena tugom ili žaljenjem, ali bila je grozna – tačno sam čula koliko je srećan što je otišao.

Sela sam sama na klupu, raširila salvetu preko kolena i jela hamburger.

Prvi put posle dugo vremena jela sam meso. Moja majka Džin prestala je da jede meso u ona četiri meseca od razvoda. Mnogo je toga prestala da radi. Nestala je ona majka koja se starala da za svaku sezonu kupim nov donji veš, majka koja mi je lepo podvijala soknice, koja je mojim lutkama šila pidžame istovetne mojima, sa identičnim bisernim dugmićima. Bila je spremna da se posveti svom životu jednako gorljivo kao učenica teškom zadatku iz matematike. Istezala se

u svakom slobodnom trenutku. Propinjala bi se na prste da istegne listove. Palila je tamjan upakovan u foliju, od kog su mi oči suzile. Počela je da pije neki nov čaj, napravljen od neke aromatične kore drveta, i vukla se po kući pijuckajući ga i odsutno se dodirujući po vratu kao da se oporavlja od duge bolesti.

Boljka je bila neodređena, ali su lekovi zato bili konkretni. Njeni novi prijatelji predlagali su joj masažu. Predlagali su joj banjanje u slanoj vodi u izolacijskoj komori. Predlagali su joj E-metar, geštalt terapiju, da se hrani samo namirnicama bogatim mineralima, zasađenim u vreme punog meseca. Nisam mogla da verujem da majka sluša njihove savete, ali ona je slušala svakog. Žudela je za ciljem, planom, verovala da odgovor može stići u svakom trenutku, s bilo koje strane, samo ako se bude dovoljno trudila.

Tragala je sve dok joj samo traganje nije preostalo. Astrolog iz Alamede koji ju je rasplakao kazavši joj da ima zlokobnu senku nad podznakom. Terapije na kojima je morala da se bacaka po tapaciranoj prostoriji punoj nepoznatih ljudi i vrti dok ne udari u nešto. Vraćala se kući sa blehim ubojima koji bi potom poprimili jarku boju mesa. Videla sam kako gotovo s nežnošću dodiruje te modrice. Kad je podigla pogled i videla da je posmatram, pocrvenela je. Kosa joj je bila tek izbeljena i smrdela je na hemikalije i veštačke ruže.

– Je l' ti se sviđa? – upitala je prevukavši prstima preko ošišanih krajeva.

Klimnula sam glavom mada joj je od te boje koža izgledala kao da ima žuticu.

Neprekidno je nešto menjala, iz dana u dan. Sitnice. Kupovala je ručno izrađene minduše od žena iz njene potporne grupe, vraćala se kući s nevešto izrađenim komadićima drveta što su joj visili sa ušiju, sa emajliranim narukvicama boje

bombona što su joj poigravale na zglobovima. Počela je da opcrtava oči krejonom, koji je prinosila plamenu na upaljaču. Obrtala je krejon dok vrh ne omekša, pa povlačila linije na oba oka, što joj je davalo izgled sanjivosti i Egipćanke.

Zastala je na vratima moje sobe kad je uveče pošla u grad odevena u paradajz-crvenu bluzu koja joj je otkrivala ramena. Uporno je povlačila rukave. Ramena je posula sjajem.

– Dušo, hoćeš i tebi da našmikam oči?

Ali, ja nisam imala kud da idem. Koga briga izgledaju li mi oči krupnije ili plavlje?

– Možda ću se kasno vratiti. Lepo spavaj. – Majka se sagla da me poljubi u teme. – Dobro nam je, je li? Nama dvema?

Pomilovala me je nasmešivši se tako kao da joj se lice raspuklo i otkrilo svu silinu njene potrebe. Delom sam se osećala dobro, ili sam možda brkala poznatost sa srećom. Zato što je to bilo tu čak i kad ljubav nije – mreža porodice, čistota navike i doma. Kod kuće provodiš neizmerno mnogo vremena i možda je to najbolje što možeš da dobiješ – taj osećaj beskrajnog prostora, kao kad čačkaš selotejp tražeći kraj, a nikako da ga nađeš. Nije bilo šavova, nije bilo prekida – samo obeležja tvog života koja su se tako duboko usadila u tebe da ih više i ne primećuješ. Okrnjen oslikan tanjir, omiljen iz davno zaboravljenog razloga. Tapete u hodniku meni poznate toliko da je to nemoguće nekome objasniti – svaki izbledeli čestar pastelnih palmi, osobene odlike koje sam pripisivala svakom rascvetalom hibiskusu.

Majka je prestala da insistira na obedovanju u tačno određeno vreme. Ostavljala je grožđe u cediljki u sudoperi ili je s kursa makrobiotičkog kuvanja donosila tegle miso supe s mirođijom, salate od algi natopljene nekim odvratnim uljem boje čilibara. – Doručkuj ovo svakog jutra – rekla je – i nikad više nećeš imati bubuljice.

Stresla sam se i sklonila ruku s bubuljice na čelu.

Majka i Sal, jedna starija žena koju je upoznala u grupi, često su zasedale do kasno u noć. Sal je majci bila večito na raspolaganju, navraćala je u nedoba, željna drame. Nosila je tunike s ruskom kragnom, a sedu kosu kratko šišala da joj se vide uši, pa je tako ličila na vremešnog dečaka. Majka je razgovarala sa Sal o trljanju tela četkom, o kretanju energije kroz meridijanske tačke, o horoskopu.

– Želim samo malo prostora za sebe – kazala je majka. – Ovaj svet ti ga oduzima, zar ne?

Sal se promeškolji na debeloj zadnjici, klimnu glavom. Pokorna kao zauzdan poni.

Pile su onaj drvenasti čaj, koji je bio majčina najnovija navika. – Evropski je – kazala je bila kao da se brani iako ja ništa nisam rekla. Kad sam prošla kroz kuhinju, obe su začutale, a majka je nakrivila glavu. – Malena moja – rekla je pozvavši me rukom da pridem. Začkiljila je. – Prebaci šiške na desnu stranu, tako ti lepše stoji.

Kosu sam bila tako namestila da sakrijem bubuljicu koju sam toliko čačkala da sam napravila krastu. Mazala sam je uljem s vitaminom E, ali nisam mogla da prestanem da je kopam, pa lepim po njoj toalet-papir da upije krv.

Sal se složila. – Okruglo lice – kazala je autoritativno. – Šiške za nju možda uopšte nisu dobra ideja.

Zamišljala sam kako bi to bilo da prevrnem Sal u stolici, kako bi se od težine odmah svalila. Čaj od kore prosuo bi se po linoleumu.

Brzo su izgubile interesovanje za mene. Majka je ponovo oživljavala svoju poznatu priču kao šokirani preživeli saobraćajne nesreće. Oborila je ramena kao da hoće još dublje da utone u jad.

– A najsmješnije od svega – nastavila je majka – znaš šta me stvarno izluđuje? – Nasmejala se u ruke. – To što Karl zarađuje pare – rekla je. – Ona fora s devizama. – Ponovo se nasmejala. – Konačno. Zapravo je upalila. Samo, bile su to moje pare od kojih je ona dobijala platu – rekla je. – Pare moje majke. Potrošene na tu devojku.

Majka je pričala o Tamar, pomoćnici koju ju moj otac unajmio za najnoviji posao koji je bio pokrenuo. Imao je neke veze sa deviznim kursom. Kupuješ strane valute, pa ih prodaješ, i tako toliko puta dok ti ne ostane čist profit, kako je moj otac tvrdio, manipulacija velikih razmera. Otud one trake na francuskom u njegovim kolima: pokušavao je da napravi posao sa francima i lirama.

Sad su on i Tamar živeli zajedno u Palo Altu. Nju sam dotad bila videla samo nekoliko puta. Jednom je, pre razvoda, bila došla po mene u školu. Lenjo mi je mahnula iz plimuta. Dvadesetih godina, vitka i vesela, Tamar je neprestano pominjala planove za vikend, stan, koji je želela da je veći, život strukturisan na način koji nisam mogla da zamislim. Kosa joj je bila svetloplava, gotovo seda, a nosila ju je lepršavu, za razliku od majčinih urednih uvojaka. U tim godinama žene sam posmatrala surovo ih i hladno ocenjujući. Procenjivala sam oblinu njihovih grudi, zamišljala kako bi izgledale u raznim vulgarnim pozama, gladno im virila preko golih ramena. Tamar je bila vrlo lepa. Nosila je punđu učvršćenu plastičnim češljicom, krckala je vratom i smešila mi se dok je vozila.

– Hoćeš žvaku?

Skinula sam srebrn omot s dve oblačaste cigaret-žvake. Osećala sam nešto blisko ljubavi dok sam sedela pored Tamar,

butine mi klize niz sedište od skaja. Samo devojčice mogu jedna drugoj da ukažu punu pažnju, koju izjednačavamo s ljubavlju. One primećuju ono što želimo da bude primećeno. I to sam ja činila za Tamar – odgovorila sam na njene simbole, na stil njene frizure i odeće, na njen parfem *Nina Riči*, kao da su to važni podaci, obeležja koja odražavaju deo njenog unutrašnjeg bića. Lično sam doživela njenu lepotu.

Kad smo stigle do kuće, šljunak škripi pod točkovima, pitala me je može li do toaleta.

– Naravno – rekla sam pomalo uzbuđena što će ući u moju kuću, kao da nam neki velikodostojnik dolazi u posetu. Odvela sam je u ono lepo kupatilo, pored spavaće sobe mojih roditelja. Tamar baci pogled na krevet i nabra nos. – Ružan prekrivač – rekla je sebi u bradu.

To je dotad bio prosto prekrivač mojih roditelja, ali sad sam se odjednom postidela zbog majke, zbog kičastog prekrivača koji je odabrala, što je bila čak dovoljno tupava da joj se dopadne.

Sedela sam za trpezarijskim stolom i slušala prigušen šum piškenja, puštene česme. Tamar se unutra dugo zadržala. Kad je napokon izašla, nešto je na njoj bilo drugačije. Trebalo mi je nekoliko trenutaka da opazim da je stavila majčin karmin, a kad je uvidela da sam primetila, bilo je to kao da sam je prekinula dok gleda film. Na licu joj ushićenost slutnjom nekog drugog života.

Najviše sam volela da maštarim o kuri snom o kojoj sam pročitala u *Dolini lutaka*. Doktor ti u bolničkoj sobi izazove dug san, što je bilo jedino rešenje za sirotu bučnu Neli, sluđenu od demerola. Zvučalo je savršeno – telo mi u životu održavaju mirni pouzdani aparati, mozak mi počiva u vodenastom

univerzumu, spokojan kao zlatna ribica u staklenoj zdeli. Probudila bih se posle nekoliko nedelja. I mada bi se život vratio u svoje razočaravajuće tokove, ipak bi postojao taj gladak pojas ništavila.

Internat je trebalo da me koriguje, dâ mi neophodni podstrek. Moji su roditelji, iako su živeli svako u svom svetu, bili razočarani u mene, zabrinuti zbog mog osrednjeg uspeha. Bila sam prosečna devojčica i to je bilo najveće razočaranje – iz mene nije izbijao sjaj veličine. Nisam bila dovoljno lepa da dobijem ocene koje sam dobijala, jezičak na vagi nije baš zdušno naginjao ni ka lepoti ni ka pameti. Ponekad bi u meni proradio nagon da budem bolja, da se više trudim, ali, naravno, ništa se ne bi promenilo. I druge tajanstvene sile bile su izgleda na delu. Prozor do moje klupe ostavljen je otvoren, pa sam ceo čas matematike posmatrala lišće kako poigrava. Naliv-pero mi curi, pa ne mogu da hvatam beleške. Ono u čemu sam bila dobra nije imalo stvarnu primenu: adresovanje pisama oblačastim slovima, sa nasmešenim stvorenjima na preklopu; kuvanje turske kafe koju sam pila ozbiljnog lica; nalaženje određene željene pesme na radiju poput medijuma koji traga za vestima od mrtvih.

Majka mi je rekla da ličim na babu, ali to mi je zvučalo sumnjivo, kao čežnjiva laž koja je trebalo da mi ulije lažnu nadu. Znala sam babinu priču, koja se ponavljala automatski kao molitva. Harijet, ćerka uzgajivača urmi, otrgnuta iz anonimnosti vrelog Indija i dovedena u Los Anđeles. Njena nežna vilica i vlažne oči. Sitni zubi, pravi i blago zašiljeni kao u neke čudne i prelepe mačke. Studio ju je tetošio, hranio tučenim mlekom i jajima ili džigericom na žaru i šargarepama, istim onim što je moja baba večerala svakog dana tokom mog detinjstva. Kad se povukla, porodica se smestila na

ogromnom ranču u Petalumi, a ona je gajila konje i izložbene ruže od pelcera Lutera Berbenka.*

Kad mi je baba umrla, bili smo kao zasebna država u tim brdima, živeli od njenog novca, mada sam mogla da se odvezem biciklom u grad. To je pre bila psihološka distanca – kao odrasla ću se čuditi našoj izolovanosti. Majka je kraj oca hodala na prstima, a i ja sam – gledao nas je iskosa, podsticao da jedemo više proteina, da čitamo Dikensa ili dišemo dublje. Jeo je živa jaja i usoljene kotlete, a u frižideru je držao tanjir tartar bifteka i pet-šest puta na dan zahvatao iz njega kašikom. – Spoljašnjost tela odražava nutrinu – kazao je i radio gimnastiku na japanskoj asuri pored bazena, pedeset pet sklekova sa mnom na leđima. Bila je to kao neka magija, što se odižem uvis skrštenih nogu. Ljulj, miris zemlje što se hladi.

Kad bi se kojot spustio s brda i pobio sa psom – gadno kratko frktanje koje me je uzbuđivalo – otac bi ga ubio iz puške. Sve je izgledalo sasvim prosto. Precrtavala sam konje iz knjiga o crtanju, senčila im grafitne grive. Crtala sam risa kako odnosi voluharicu u zubima, surovost prirode. Kasnije ću uvideti kako je strah bio sve vreme prisutan. Usplahirenost koja bi me obuzela kad bi me majka ostavila nasamo s dadi-ljom Karson, koja se osećala na memlu i sedela u pogrešnoj stolici. Kako su mi govorili da se sve vreme zabavljam i nije bilo šanse da im objasnim da se ne zabavljam. Čak bi i za trenucima sreće usledilo neko razočaranje – smeh mog oca, pa žurba da ga sustignem kad bi odmakao daleko ispred mene. Majčina ruka na vreloom čelu, a potom očajna usamljenost dok bolesna ležim u sobi, majka je nestala negde u kući, razgovarala s nekim telefonom glasom koji nisam prepoznavala.

* Čuveni američki botaničar koji se bavio i hortikulturom. (Prim. prev.)

Tacna s krekerima i pileća supa s rezancima koja se ohladila, žućkasto meso se probija kroz pokoricu masnoće. Zvezdana praznina koja mi je, čak i tako malo, ličila na smrt.

Nisam se pitala kako majka provodi dane. Kako sigurno sedi u praznoj kuhinji, sto se oseća na natruli sunder, i čeka da ja doklopam iz škole, da se otac vrati kući.

Otac, koji ju je ljubio tako zvanično da nam je svima bilo neprijatno, koji je na stepenicama ostavljao prazne pivske flaše da se u njih hvataju ose i ujutru se tukao u grudi da osnaži pluća. Čvrsto se držao fizičke stvarnosti svog tela, debelih rebrastih čarapa koje su mu se videle iznad cipela, pune trunčica od vrećica kedrovine koje je držao u fiokama. Kako bi se zevzečio dok bi se ogledao u haubi. Trudila sam se da sačuvam priče da mu ispričam, prečešljavala dane tražeći nešto što će mu pobuditi interesovanje. Tek kad sam odrasla, palo mi je na pamet koliko je čudno što sam toliko znala o njemu kad on o meni izgleda nije znao ništa. Što sam znala da voli Leonarda da Vinčija jer je izumeo solarnu energiju i rodio se u siromaštvu. Što je samo po zvuku motora umeo da odredi vrstu automobila i smatrao da svi treba da znaju kako se koje drvo zove. Dopalo mu se kad sam se složila da je poslovna škola prevara i klimnula glavom kad je kazao da je tinejdžer iz grada koji je na kolima nacrtao znak mira izdajnik. Jednom je bio pomenuo kako bi trebalo da naučim da sviram klasičnu gitaru, mada ga nikad nisam čula da sluša bilo koju muziku sem onih teatralnih kaubojskih bendova što lupkaju smaragdanim kaubojskim čizmama i pevaju o žutim ružama. Verovao je da ga je samo njegova visina sprečila da postigne uspeh.

– I Robert Mičam je nizak – kazao mi je jednom. – Teraju ga da stoji na gajbi.